

Bog anmeldelser.

Toldpolitiske Stridsskrifter.

DANIEL CRICK. **Le Procès du Libre-Echange en Angleterre.** Bruxelles 1904. Misch & Thron. (298 S.).

C. A. VINCE. **Mr. Chamberlains Proposals, what they mean and what we shall gain by them.** With a preface by JOSEPH CHAMBERLAIN. London 1903. Grant Richards. (87 S.).

A. J. BALFOUR. **Economic notes on insular free trade.** London 1903. Longmann, Green & Co. (32 S.).

Mr. Chamberlains Felttog for Indførelsen af Beskyttelsestold i England har givet Anledning til en rig Litteratur, der alt omfatter 100 Bind ved Siden af et stort Antal Afhandlinger. Ogsaa Økonomerne har taget Stilling. 13 Professorer, hvoriblandt Alfred Marshall, vovede sig ud med en afgørende Erklæring imod Beskyttelse, der indeholdt saa mærkelige Paastande, at jeg aldrig vilde have vovet at sætte mit Navn derunder. Paa den anden Side gik nogle Økonomer til den modsatte Yderlighed; og atter bekræftes det, at i Toldspørgsmaal taler man ikke som Videnskabsmand, men som Partimand — i al Fald, naar Toldspørgsmaalet har politisk Aktualitet. Blandt de beskyttelsesvenlige Professorer var Direktøren for den højt ansete London school of economics, Mr. Hewis, der nedlagde sin Stilling som Universitetslærer og blev Agitator for Tarif-Reform-Ligaen.

Man har sendt os nogle Skrifter — af forskellig Værdi. En belgisk Forfatter, Mr. Crick (en Flamlænder)

Bog anmeldelser.

Toldpolitiske Stridsskrifter.

DANIEL CRICK. **Le Procès du Libre-Echange en Angleterre.** Bruxelles 1904. Misch & Thron. (298 S.).

C. A. VINCE. **Mr. Chamberlains Proposals, what they mean and what we shall gain by them.** With a preface by JOSEPH CHAMBERLAIN. London 1903. Grant Richards. (87 S.).

A. J. BALFOUR. **Economic notes on insular free trade.** London 1903. Longmann, Green & Co. (32 S.).

Mr. Chamberlains Felttog for Indførelsen af Beskyttelsestold i England har givet Anledning til en rig Litteratur, der alt omfatter 100 Bind ved Siden af et stort Antal Afhandlinger. Ogsaa Økonomerne har taget Stilling. 13 Professorer, hvoriblandt Alfred Marshall, vovede sig ud med en afgørende Erklæring imod Beskyttelse, der indeholdt saa mærkelige Paastande, at jeg aldrig vilde have vovet at sætte mit Navn derunder. Paa den anden Side gik nogle Økonomer til den modsatte Yderlighed; og atter bekræftes det, at i Toldspørgsmaal taler man ikke som Videnskabsmand, men som Partimand — i al Fald, naar Toldspørgsmaalet har politisk Aktualitet. Blandt de beskyttelsesvenlige Professorer var Direktøren for den højt ansete London school of economics, Mr. Hewis, der nedlagde sin Stilling som Universitetslærer og blev Agitator for Tarif-Reform-Ligaen.

Man har sendt os nogle Skrifter — af forskellig Værdi. En belgisk Forfatter, Mr. Crick (en Flamlænder)

har flinkt og let givet os de Argumenter, der benyttes paa begge Sider, saaledes at man kan se Gangen i den store Proces, Frihandlere og Beskyttere fører med det engelske Folk som Jury. Efter en historisk Fremstilling af de engelske Toldforhold giver han os først Mr. Balfours Program, dernæst Chamberlains Program, og endelig Frihandlernes Argumenter. Mr. Balfour er Frihandler, men erklærer, at for at Frihandel skal eksistere mellem to Lande, maa de begge være fri for Beskyttelsessatser. Frihandel kan ikke være ensidig. Han ønsker derfor en Beskyttelsestold som Kamptarif. Chamberlain udtaler sig for Agrartolden: hans Maal er Gensidighedstraktater mellem Moderlandet og Kolonierne.

Jeg anbefaler alle, der interesserer sig for den engelske Tarifikamp, at læse Daniel Cricks Bog; den gengiver Argumenterne ganske nydeligt. Ser man disse Argumenter igennem, faar man et virkelig smukt Arsenal, om man end ikke bliver klogere.

Mr. Vince, der iøvrigt er Chamberlains Fortrolige, optrykker i sin Brochure, »Mr. Chamberlains Proposals«, en Række Artikler, han har skrevet i et engelsk Blad.

I den første Artikel opstiller han »the imperial problem«, Chamberlains Kamptanke om den økonomiske Sammenslutning af alle Kolonierne og Moderlandet til en Art »Toldforening«, eller rettere Indførelsen ved Traktat af en Art Mellemrigslov — efter svensk-norsk Mønster. Den økonomiske Sammenslutning begrundes i Trangen til et stort engelsk »imperium«. (Herimod gør de liberale med Rette gældende, at det engelske Storrige ikke kan sammenlignes med det romerske Rige; dette er et Misbrug af Ordet »imperium«). I en følgende Artikel gives nogle Tal, der viser, at Englands Udførsel og Kolonierne er i stærk Tilbagegang.

I Afsnittet »Nogle økonomiske Misforstaaelser« paa-viser Forfatteren først, at Økonomien har sin Begrænsning, idet en Toldpolitik ikke alene kan afgøres af økonomiske Hensyn, men ogsaa af politiske. Derefter giver han de

kendte Beviser for, at en Told ikke behøver at falde paa Konsumenterne, men kan væltes over paa Udlandet, og benægter endelig, at »Eksporten betaler Importen« i den Forstand, at man kan lade Eksporten skøtte sig selv, fordi Importen vil drage denne efter sig.

Hvad vil Korntolden koste os, er det næste Problem, Forf. undersøger. Her paastaar han, at Kornprisen ikke skal stige med hele Toldens Beløb; dernæst opstilles nogle Tal, om hvilke jeg ikke skal udtale nogen Mening ud over den, at de næppe vilde findes i en Økonoms Afhandling, men alligevel er mere hæderlige end de Tal, Politikerne i Reglen bruger. Korntolden vil paa den anden Side gøre meget godt:

- 1) stimulere kolonialt Landbrug,
- 2) atter sætte England og Irland under Dyrkning,
- 3) gøre Riget selvforsynende med Hensyn til Brødstoffer.

Et Par gode Bemærkninger om Toldtraktater og om, hvor lidt Værdi Mestbegunstigelses-Klausulen egentlig har, er oplysende. Ligeledes er der enkelte gode paa Statistik støttede Iagttagelser om det alternerende i Eksporten af Raavarer og af færdige Varer. Endelig bør man læse en Artikel om »the theory of dumping«, d. v. s. Læren om, hvorledes tysk og amerikansk Industri virkelig og med Fordel kan »dumpe«, d. s. afsætte sit Produktionsoverskud paa det engelske Marked og til Priser, der er lavere end Produktionsomkostningerne. Dernæst indeholder Artiklerne en Mængde Statistik, der som det meste Statistik ligesaa godt kan bruges til at bevise som til at modbevise.

Mr. Vincés Bog er skreven i politisk og agitatorisk Øjemed, den er følgelig fuld af Overdrivelser, Ensidighed og Misbrug af Tallene. Men den røber Behændighed og har en Del rigtige Bemærkninger. Det samme gælder en Række Artikler i »Daily Telegraph«, der under Titlen »imperial reciprocity« er udgiven som Bog. Den siges at have Mr. Chamberlain til Forfatter. Den er ren Agitation, og dens Tal er ikke altid paalidelige, endsige den Brug, der gøres af disse Tal.

Højt op over disse voluminøse Indlæg staar her Arthur Balfours lille Pjece »Economic notes on insular free trade«. Den engelske Førsteminister bekræfter heri, at han er en tænkende Hjerne og Filosofen blandt Ministre.

Hans Pjece, der er fremkommen som et fortroligt Memorandum til hans Kolleger i Kabinettet, fortjener at læses af forstandige Mænd.

Forf. begynder med at erklære sig for Frihandelen, men indrømmer, at der er Strid mellem de internationale økonomiske Love og den enkelte Nations Interesse. Ja, de historiske Nationer eksisterer paa Trods af disse Love, der jo vilde forudsætte en Udvandring af Kapital og Arbejde, en Affolkning af de ugunstigst stillede Lande.

Da England i 1846 blev »Cobdenitisk«, var det ikke saa meget to økonomiske Idéer, der havde kæmpet, men to modsatte Idealer, der var Skalkeskjul for to modstridende Interesser, — om England skulde være afhængig af Landbrug eller af Industri.

Englands naturlige Forhold gjorde det nødvendigt, at Landet med en stadig stigende Befolkning indførte ikke blot Luksusartikler, men meget Korn og Kød; paa den anden Side var der stadig store Kapitaler, der søgte Anbringelse. Derfor kunde England, der tilmed havde et industrielt Forspring, gøre Frihandel til sin Erhvervs politik, en fri Handel, hvor den engelske overlegne Industri eksporterede til Europa og for sin Eksport købte en stor Import af Fødemidler. Men Forudsætningen var rigtignok den, at England kunde vedblive med sin Eksport. Cobden og hans Mænd forudsaa ikke, at Europa ikke vilde følge Englands Eksempel. Englands Frihandel er nu ensidig. Mr. Balfour tror vedblivende paa Frihandel, men ikke paa ensidig Frihandel, det er nemlig ikke Frihandel, men kun fri Indførsel, og ufri, hindret Udførsel.

Som Eksempel tager nu Forf. tre Øer: den første Ø er fattig, med begrænset Jord og kun egnet til at frembringe faa Ting. Under absolut Frihandel frembringer den f. Eks. kun Sukker og tilbyder sig derfor, hvad dens

Beboere skal bruge af andre Varer. Nu lukker alle andre Lande for Sukkeret — hvad skal vor Ø gøre? Den er hjælpeløs. De, der har Penge, kan for en Tid købe fremmed Gods, men Producenterne af Sukker kan ikke sælge deres Varer. En anden Ø kunde frembringe al Ting; der er nok af Jord. Under fri Handel bliver den ensidig i sin Produktion. Naar de omliggende Lande gaar bort fra Frihandel, ja saa er Øen ikke ruineret; efter en Del Tab og Omlægninger af sin Produktion lærer den at stole paa sig selv og selv at producere alt hvad den bruger. En tredje Ø — og det er de britiske Øer — er rig paa Mineralier, har tilstrækkelig Kapital og Arbejde; men den har kun Middeljord og kan ikke brødføde en stadig voksende Befolkning, hvorfor denne kaster sig over en Eksportindustri for at blive i Stand til at købe Korn fra Udlandet, saa meget mere, at den kan ernære en større Befolkning, end den kunde, hvis den skulde brødføde sig selv. Hvis nu de andre Lande lukkede for dens Markeder, hvad saa? Straks vilde den lægge sin Produktion om, fordi det gjaldt at finde, hvor der var lavest i Nabostaternes protektionistiske Gærde. Men havde Udlandet tilsidst lukket overalt, ja saa er Forf. ikke i Tvivl om, at den tredje Ø maatte indskrænke sin Befolkning, d. v. s. Folketallet vilde under Elendighed og Ulykke gaa tilbage.

Naar England ikke er naet dette Tilbagegangens Punkt, skyldes det tre Aarsager; ¹⁾ fremmede Lande skylder England en Del Penge, ²⁾ der er større Lande, der ikke har Protektionisme og hvor England altsaa har et Marked, og ³⁾ de protektionistiske Lande er ikke absolut beskyttede; Tolden er høj, men ikke prohibitiv.

Med Hensyn til Indkomst af fremmed Kapitalanbringelse, behøver den ikke altid at være af det gode.

Sæt nu, at der i Tyskland er Told paa en eller anden Vare, og en engelsk Eksportør taber sit Marked for denne Vare. Han anbringer nu sin Kapital i en Bedrift i Tyskland og frembringer den samme Vare, som han før producerede

i England og med engelsk Arbejdskraft. Hvad vil da Følgen i dette Tilfælde være af, at der blev lagt en prohibitiv Told paa den givne Vare i Tyskland.

1) Den i England anbragte Kapital vil for en Del blive værdiløs, nogle Arbejdere, der havde lært vedkommende Fag, vilde finde deres specielle Dygtighed værdiløs. 2) Den engelske Arbejder, der mister sit Arbejde, og den tyske Konsument, der maa betale mere for sin Vare, taber. 3) Den tyske Arbejder, der nu faar mere Beskæftigelse, og den engelske Kapitalist, der gik til Tyskland, vil vinde. 4) England vil lide ved at en tidligere Eksportindustri fik en Rival indenfor den tyske Grænse.

Overalt ser vi nu — fortsætter Mr. Balfour — den industrielle Protektionisme, der tager Kapital og Arbejde fra Landbruget hen til Industrien. Amerika og Kanada vil en skønne Dag ikke have Korn at eksportere og end mindre være villig til at købe europæisk Industris Frembringelser. Stillingen bliver værre og værre for England. Men — kan man indvende — den beskyttede Fabrikant er ikke farlig uden for sit Hjemmemarked; da han lever og virker i et beskyttet Land, er hans Raamaterialier og hans Arbejdere dyrere, da Beskyttelsen fordyrer alle Ting. Dette er rigtigt, men der er tre Ting, man skal huske, er nødvendig for en Industri:

- 1) at Arbejdet kan gaa jævnt hele Aaret,
- 2) at der kan produceres efter en høj Skala,
- 3) at der er en fast Afsætningsbasis.

Disse tre Ting har en toldbeskyttet stor Industri; den har i Hjemmemarkedet sin faste Afsætningsbasis, den kan i Kraft heraf baade arbejde jævnt hele Aaret og producere (efter *the increasing returns* Lov) billigt. Den kan tilmed holde to Priser, en høj for sit sikre Indlandsmarked og en lav for sit udenlandske Marked, hvortil den sender sit Overskud.

Hefte — 32 Sider stort — er skrevet af en Mand, der ikke er oplært Økonom, men det er til Gengæld skrevet for Mænd, der kan tænke. Der er egentlig ikke

noget urigtigt, der kan paapeges, end ikke en Tendens er der. Det er en hæderlig og klog Mand, der har set det, der ikke kan nægtes, at England har tabt sit industrielle Overherredømme, ja det Monopol, som Kulletts Nærhed og Forspringet gav det, og som nu spørger sig selv: hvor bærer det hen? Han har maaske Uret i at lægge hele Skylden for Englands vanskelige Stilling i de andre Staters Industripolitik. Der er andre mere virkende Aarsager, men den Aarsag, hvorpaa han lægger Vægten, er visselig tilstede.

Laurits V. Birck.

Kapitelstakster i ældre og nyere Tid. Udgivet af STATENS STATISTISKE BUREAU. (Statistiske Meddelelser, Fjerde Række, 15. Bind, 1. Hæfte). København 1904.

Helt udenfor Rammen af Statistisk Bureaus øvrige Arbejder falder dette Hæfte om Kapitelstakster paa Grund af dets historiske Karakter, og ikke mindst af denne Aarsag er der Anledning til at gøre det til Genstand for en nærmere Omtale her.

Kapitelstakster for ældre Tider er et af de meget faa historiske Emner, som kunne underkastes en nøjagtig statistisk Behandling, og da de tilmed have stor Interesse for Historien, er det kun naturligt at finde saadanne Bearbejdelser foretagne allerede for over 100 Aar siden; jeg behøver blot at nævne Udgaver af Holck (1776) og v. Westen (1783). Men disse forskellige Bearbejdelser, som i lange Tider opfattedes som virkelig gode, forældedes efterhaanden og gjordes dernæst ubrugelige ved den Kritik, Prof. Scharling underkastede dem i 1869 i sin Bog »Pengenes synkende Værdi« (p. 234 ff.); til Gengæld samlede og bearbejdede Prof. Scharling da Kapitelstaksterne for Sjællands Stift tilbage til Aar 1600. Dette Samlerarbejde er det nu, Statistisk Bureau har fortsat ved Udgivelsen af nærværende Hæfte, hvori Kapitelstaksterne for alle Landets Dele ere